



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Disputationvm De Censuris In Communi,
Excommunicatione, Suspensione, & Interdicto, itemque
de Irregularitate, Tomvs Qvintvs**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, Anno Domini M. DC. XVII.

5 De reseruatis in Extrauagantibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94035](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94035)

Præterea hæc clausula explicanda videtur de celebratione Missæ, licet Caiet. aliud sentiat, quia simpliciter dicitur à celebrantibus, sed ex ipso contextu constat, cum dicitur, *In ipsi Ecclesiis*, relationem fieri ad proximam clausulam, in qua sermo erat de Ecclesiis, in quibus Missarum solennia celebrantur: præterquam quod nomen celebrant simpliciter dictum, attribui solet sacerdoti Missam facienti. Necessario autem intelligendum hoc est de Ecclesiis interdictis: nam de eis, ut dixi, intelliguntur omnia superiora, ad quæ in præfenti clausula fit relatio. Denique prætermittendum non est verbum, *presumpserint*, quod in fine ponitur, & comprehendit omnes clausulas seu actiones: eandemq; energiam habet, quam in similibus sæpe explicuimus.

Notandum
pro omnib.
actionibus
numeratis.

34

Ultima censura posset afferri ex Clement. Si quis suadente, de poenis, ubi specialiter excommunicantur, qui manus in Episcopum iniiciunt. Sed hæc explicata est à nobis in Bulla Cœnæ in 11. clausula eius.

SECTIO V.

Quæ excommunicationes Papæ reservatae in libris Extravagantium continentur.

Prima contra excommunicantes corpora defunctorum ex Extravag. de Sepulch.

Primo loco afferri potest excommunicatio lata à Bonifacio 8. in Extravagan. 1. de Sepulch. contra dilacerantes, & exenterantes corpora defunctorum hominum, ut conseruetur, vel ut decoquantur, ut ossa possint in alia loca deferri. Circa quam legem solum occurrit aduertendum, ex parte personarum generalissimam esse, nam in persona defuncti, nullam admittit distinctionem: cuiuscunque enim dignitatis existat circa corpus eius hæc fieri prohibentur. Et similiter ex parte facientium nullus eximitur, etiam si Pontificali dignitate resurgat, seu cuiuscunque ordinis conditionis, status, aut gradus fuerit. Additurque defunctorum corpora sic inhumaniter & crudeliter pertrahendo, vel sciendo pertrahari. Per quæ verba ampliatur hæc censura ad mandantes: si mandatum ad executionem perveniat: quod significant illa verba, *facientes pertrahari*. Actiones vero propter quas hæc censura imponitur, sunt exenterare, partiri, seu dilacerare cadauera humana, & coquere, & nudare ossa, ut alio deferantur. Nec oportet hæc omnia simul agere, sed quodlibet opus eorum sufficit, ut patet ex illis verbis, *Qui aliquid contra huius nostri status tenorem, &c.* Et additur, *Presumpseris attentare*, quod habet illam vim quam sæpe tractauimus, ut Caietanus etiam cap. 70. aduertit.

Actiones ob
quas fertur
hæc censura.

Quadam
dicta censu-
ra limita-
tiones.
Prima.

Caiet.
Nauarr.
Syluest.

Secunda.

Nonnulla vero limitationes ex illo textu colliguntur. Prima est in illis verbis, *Cum quis in ciuitatibus, terris, seu locis, in quibus Catholica fidei cultus viget, diem de cætero claudet extremum, &c.* Nam hinc habemus, si fidelis in terris infidelium, etiam hæreticorum moriatur, non esse contra hanc legem, si prædicta circa corpus eius fiant, ut ossa eius possint ad fidelium loca deferri, & Ecclesiasticæ tradi sepulture. Quod Caietanus, Nauarrus, Syluester, & alij notarunt: & satis constat ex prædictis verbis. Et ratio fortasse fuit, quia ibi non potest tale corpus Ecclesiasticæ sepulture tradi: ut in cineres redigatur. Quod est remedium in eodem textu præscriptum.

Secunda limitatio colligitur ex illis verbis, *Et tandem eadem ad partes prædictas mittunt, &c.* Ex qua narratione, & prohibitione subsequuta, & illi accommodata, colligi videtur, hæc excommunicationem solum incurri, quando prædictæ actiones fiunt ad eum finem deferendi ossa defuncti in alium locum. Atque ita exponunt Syluester *Excommunicatio*, 7.

A numer. 79. Nauarrus nu. 105. Caietanus, & alij. Estque vera sententia, cui & Rubrica sub qua textus collocatur fauet, & tota dispositio textus huc tendit. Ex quo recte inferunt iidem auctores, si aliquid faciat circa corpus defuncti ex odio & vindicta, non incurrere hanc censuram, multoque minus, si fiat in poenam ex publica iustitia, vel etiam chirurgiæ, aut nothemiæ causa. Quod vero necesse sit hoc fieri, ut talia corpora vel ossa in alium locum deferantur, & illic sepeliantur, incertum videri potest propter illa verba textus, *Si quispiam ex eius genere nobilis, vel dignitatis titulo insignitus præsertim extra suarum partium limites debitum naturæ persoluat, &c.* Ponderanda est enim illa particula, *præsertim*, indicat enim id principaliter prohiberi, non tamen illud solum: ergo, etiam si quis in proprio solo decedat, & ibi sepeliendus sit, si hæc fiant circa corpus eius, ut ita sepeliatur, incurratur hæc censura. Sed hoc facile dissoluitur ex verbis sequentibus eiusdem textus, *In suis vel alienis partibus sepultura electa*. Quia ergo interdum contingit, eum qui in propria patria discedit, in aliena & distanti eligere sepulturam, ideo verum est, posse aliquando incurrere hanc censuram exercendo has actiones circa eum, qui in propria patria moritur: quia vero hoc est ex raro contingentibus, ideo posita est dicta particula, *præsertim*, non vero, quia necesse non sit hæc fieri ad deferendum corpus in alium locum, ubi sepeliendum est, sicut in fine concluditur illis verbis, *Ad partes prædictas deferunt tumulanda*. Sed urgebis, Non est minor impietas & inhumanitas, si hæc fiant circa corpus in eodem loco sepeliendum, quæ ratio mouit Pontificem ad hoc prohibendum, ut ibi constat: ergo saltem ob similitudinem rationis extendenda est hæc prohibitio ad dictum casum. Respondetur legem latam esse de his actionibus, ut solebant esse in usu: quod autem hæc omnia fiant circa corpora ut in eodem loco sepultura tradantur, insolitum, & inaudium est, & ideo de hoc non curasse legislatorem. At vero si corpus regium, verbi gratia, vel simile exenteretur ut ballamo inungi possit & diutius absque ulteriori corruptione, vel fetore feruari, id non erit contra hanc legem, nec causa censuræ, ut prædicti Doctores docent.

D Tandem additur in eo textu huius censuræ reservatio, & sit Papalis. Et postea (quod prætereundum non est) extenditur quodammodo hæc censura ad corpus ipsius defuncti, quod ita inhumane tractatum est, præcipitur enim ut Ecclesiastica careat sepultura. Vbi statim querendum occurrit, cur hæc pœna & veluti parte huius censuræ afficiatur defunctus in corpore suo, cum in ea nihil peccauerit. Quam difficultatem attingit Gloss. ibi, & i. Gloss. duobus modis responder. Primo, hanc pœnam solum habere locum, quando ante mortem ille dedit occasionem aliquam, vel significationem consentiendi huic delicto, nimirum quia, sciens talem consuetudinem, & cum posset ac deberet prouidere talem factum, nihilominus absolute præcipit sua ossa in alium locum deportari. Secundo, hunc puniri si ne culpa propria, non tamen sine causa ad detestabilem actionem criminis, etiam si ab aliis proprio tantum nutu patratum sit. Et addere possumus, sepulturam defuncti, licet suo modo spectet ad honorem & commodum eius, tamen magna ex parte pertinere ad honorem & consolationem viuorum: & ideo hæc pœna, licet circa corpus defuncti versetur, esse ipsorum viuorum, & hac ratione potuisse imponi propter solam culpam eorum. Vtraque responsio probabilis est: prior tamen videtur magis consentanea rationi, quia nimis alienū ab Ecclesiastica pietate videtur, ut sine culpa sua tam grauem patiatur infamiam, & contumeliam in suo cadauere ille, qui viuens nihil peccauit in tali facto. Potestque ex ipso textu colligi, si ponderetur verbum illud, *Sepultura electa*.

electa, nam responso consonare debet causa, & iuxta illam intelligi. Aduerto etiam nullum addi verbum, quo significetur illam poenam ipso facto incurri, nam de sola censura dicitur ipso facto incurrenda, & postea solum additur, *Et nihilominus ille cuius corpus sic inhumane tractatum fuerit, Ecclesiastica careat sepultura*. Vbi non additur verbum ipso iure, satis ergo erit si seruetur post legitimam condemnationem, iuxta legitimum sensum legis poenalis, in qua aliud expresse non declaratur. Vnde, quod attinet ad forum conscientiae, non existimam teneri Ecclesiam ministros non admittre huiusmodi oīa ad Ecclesiasticam sepulturam, nisi vel per legitimam sententiam cogantur, vel publice & euidenter constet defunctum mortuum esse in peccato mortali, disponens, aut praecipiens aliquid contra constitutionem hanc. Et similiter opinor, Ecclesiasticum iudicem, non teneri ad condemnandum, vel ad exequendum hanc poenam, nisi in iudicio de tali delicto conuincatur.

Excommunicatio contra simoniacos in religionis ingressu exponitur.

Secunda excommunicatio lata est ab Urbano Quarto in Extrauagante prima de Simonia, contra eos, qui dant vel recipiunt aliquid ob ingressum religionis per modum pacti & conventionis. Quae constitutio difficilis redditur propter communem usum, quem nunc etiam seruari videmus, praesertim in conventibus monialium, de quibus expresse lex loquitur. Quia feminae non recipiuntur ad habitum religionis, nisi cum promissione & pacto dotis persoluedae, & multis alijs expensis, partim ad communem usum conuentus, partim ad singularum monialium commodum: quae omnia videntur contraria huic constitutioni: Quin etiam aliquando in religionibus virorum, praesertim quando egestate premuntur, solet aliquid ab ingredientibus ad eorum sustentationem postulari, vel si bona temporalia habeat, solet ab eis ante professionem exigi, ut vel ea monasterio donent, vel saltem de eis non testentur in fauorem aliorum, ut ius hereditandi per professionem eorum in monasterium transferatur: quod si hoc facere recusent, ad professionem non admittuntur, sed potius expelluntur.

Est ergo imprimis aduertendum, hic solum puniri actionem simoniacam ex reali pactione dādi, vel recipiendi aliquid temporale pro spirituali admissione ad statum seu habitum religionis. Ita intelligunt omnes, quos statim referam: & colligitur ex textu in illis verbis, *Omniq. pactione cessante*. Quapropter actio propter quam haec poena infertur, non ideo mala est quia in eo textu prohibita, sed potius ideo ibi specialiter punita, quia vel ex se mala est & simoniacae, vel antiquis iuribus prohibita, ut patet in capitulo *De regularibus*, & in cap. *Quoniam*, extra de Simonia, & in eisdem dicitur, per antiquiores canones fuisse prohibitam: qui canones non videntur esse alij nisi illi qui generatim prohibent acquisitionem cuiuscunque Ecclesiastici gradus per simoniam: & afferuntur late in decretis, l. q. 1. & 2.

Hinc ergo fit primo, ut quoties aliquid mēra sponte datur & recipitur in ingressu religionis, nulla incurritur censura: quia hoc per se malum est, nec in illa lege prohibitum, imo potius permīssum. Addo vero, hic dici sponte fieri quidquid sit sine pactione tacita, vel expressa, ut patet ex citatis verbis textus. Quapropter, qui aliquid daret vel reciperet sinistra intentione, dando scilicet, vel recipiendo pro ipso ingressu, seu pro suffragio in fauorem talis personae praestando, ut in religionem admittatur, non incurreret hanc censuram. Cuius ratio reddi solet, quia talis simonia est mentalis, quam Ecclesia punire nō

Fr. Suarez tom. 5.

potest. Sed reuera illa non est pure mentalis, in actū enim exteriorem prodit interna intentio simoniacae, & ut supra vidimus, Ecclesia potest per censurā punire actum exteriorem, quatenus à tali praua intentione interiori procedit, etiam si alio pacto vel signo non manifestetur intentio. Ratio ergo non est, quia Ecclesia non possit hoc punire, sed quia de facto non puniuit per hanc censuram, cum exceperit omnem dationem vel receptionem absque pacto factam: & haec, de qua agimus, licet male fiat, sine pacto tacito vel expresse fieri supponitur. Et ita aduertit Caietan. c. 73. quem sequitur Armilla *Excommunicatio* n. 60.

Obici tamen possent illa verba huius textus, *illa duntaxat qua personae ingredientes pure, & sponte, & plena liberalitate, omniq. pactione cessante, dare vel offerre voluerint cum gratiarum actione licite recepturi*. Non ergo satis est absque pactione dare, vel recipere, sed ultra hoc ex parte dantis exigitur, quod pure sponte, & plena liberalitate id faciat: at vero qui hoc facit intentione obtinendi spirituale pro temporali, nec pure, nec plena liberalitate id facit: ex parte vero accipientis petitur ut licite recipiat: non recipit autem licite qui praedicta intentione quidpiam recipit. Respondetur, haec omnia intelligenda esse de actu ipso dandi vel accipiendi quantum ad actum externum, ita ut ipse pure & liberaliter, & sine vlla circumstantia, quae exterius illum reddat simoniacū, fiat: nam quamdiu lex humana non exprimit conditionem pure mentalem, seu habitudinem solam ad actū internū, non debet ad illam restringi, quia est nimis odiosa & rigorosa.

Secundo sequitur, quoties aliquid datur vel accipitur in ingressu religionis, non pro ipso ingressu seu receptione, sed in sustentationem eius qui ingreditur, quia fortasse monasterium non habet sufficientes redditus ad illum alendum, nec incurri hanc censuram, etiam si pactum intercedat. Ita Nauar. n. 106. ex Caiet. supra, & in 2.2. q. 10. ar. 3. Soto lib. 9. de Iustitia qu. 6. art. 2. ad 4. Ratio Caietani est, quia hoc est ius naturale. Ratio autem Soti est, quia non est simonia, cum non petatur spirituale pro temporali, sed pro re alia licita: scilicet pro sustentatione. Vnde infert, non solum monasterio egenti, sed etiam diuiti, per se loquendo, & ex natura rei licitum esse petere aliquid ad sustentationem eius, qui vult ingredi religionem. Quia, si illa in egente nō est simonia, nec in diuite erit, nam in vtraque idem pro eodem petitur: ergo, si in vna non petitur temporale pro spirituali, neque in alia: ergo, si in paupere illa non est simonia, nec in diuite erit, ergo licita, quia non est contra iustitiā, neq. cōtra aliam virtutem. Nam, licet monasterium sit diues, non tenetur bona sua expendere in sustentationem huius personae, maxime si ipsa potest secū afferre, vnde alatur: ergo nulla deformitas in tali actu apparet: imo videtur hoc posse esse laudabile, ut aliqui pauperes sine villo huiusmodi subsidio possint in religione recipi, vel ut religionis bona conferuentur, & ad maiorem spirituale profectum augeri possint.

Haec vero amplificatio Soti, quamuis sola ratione inspecta, verisimilis appareat: tamen considerando dicta Doctorum, & canonum, quae in re morali maioris sunt ponderis, videtur difficilis. Nam Dionysius Thom. 2.2. quaestio. 100. art. 3. ad 4. cum limitatione dixit, *Si monasterium sit tenue, & iterum, Si ad hoc non sufficiant monasterii opes*. In 4. verò distinct. 25. quaest. 3. artic. 2. quaest. 1. ad 2. ad septimum, post eandem limitationem expressius addidit, *Si autem sine grauiamine Ecclesia potest recipi* (scilicet religiosus) *simoniacū est aliquid pro receptione exigere*. Praeterea expendi ad hoc potest cap. *Quam pio*, l. quaest. 2. quod diuus Thomas citat, ubi Bonifacius omnes huiusmodi exactiones prohibet, nisi quasi subsidij gratia: & hoc ipsū subsidium vult subsequi potius, quam

Obiectio contra praedicta.

Diluitur.

Dans vel recipiens in ingressu aliquid pro sustentatione ingredientis non incurrit. Nauar. Caietan. Soto.

Limitatur corollarium possum ad monasterium tenue. D. Thom.

Cap. Quam pio. 1. q. 2.

Cap. Quo-
niam, de Si-
mon.

Gloss.

II
Non excusa-
ri à simonia
qui in mo-
nasterio di-
noscit aliquid
pro sustenta-
tione recipi-
endi peti.

II
Quomodo
scit cum dis-
positione hu-
ius Extrau-
rvis religio-
forum.

precedere, ut omnis præsumptio tollatur, ut ibi no-
tar Glossa. Item in dicto cap. Quoniam, de Simonia,
prohibetur huiusmodi receptio, etiam sub paupertatis
prætextu: propriissime autem dicitur prætextus
paupertatis, quando re vera paupertas non subest,
& allegatur. Vnde Glossa ibi; ait, Si religiosi vere pau-
peres sint, ita ut non possint alium sustentare, posse
illi dicere, Non habemus quod demus tibi pro victu, nisi tu
portes unde viuas, dummodo hoc non dicatur in
fraudem: ergo secluso vero titulo paupertatis hoc
est prohibitum. Imo Glossa Bernardi ibi addit, etiam
interueniente paupertate, tutius esse neminem admit-
tere, quam illo modo aliquid exigere: quod quidem
scrupulosius dictum est. Præterea Syluest. verb. Si-
monia, num. 15. late hoc disputans, dicit esse com-
munem sententiam plurimorum (quos ibi refert)
exigere aliquid pro sustentatione in monasterio te-
nui licitum esse; in opulento vero esse simoniam. Ip-
se vero Syluester addit, Sed intellige præsumptiuus, sicut
semper fecerunt, & faciunt aliqui moniales, &c. Præsum-
ptiuus autem declarat esse simoniam, vel quantum
ad forum contentiosum, vel in conscientia, si ha-
beatur respectus non ad victum, sed ad ipsum in-
gressum: & ita sentit hoc non esse illicitum, si debita
intentione fiat.

Difficile tamen videtur ita interpretari dicta Do-
ctorum, & canonum: nam D. Thomas absolute
in conscientia loquitur, & reliqui Doctores. Et ca-
nones non tantum puniunt vitium quod præsu-
munt, sed absolute prohibent ne tale factum cum ta-
libus circumstantiis fiat: ergo non solum præsumunt,
sed constituunt tale factum vere prauum & illicitum,
etiam si alias non esset. Quod præter dicta colligitur
ex hac Extravagant. quatenus districtius prohi-
bet aliquid exigere quoquo modo à volentibus in-
gredi religionem, quocumque titulo, etiam ad pios vsus:
sed præcipit liberaliter eis dare omnia, quæ ad
victum & vestitum pertinent. Quapropter, licet ratio
Soti, secluso iure positivo, habeat efficaciam: tamen,
illo supposito, non habet: quia, cum bona reli-
gionum Ecclesiastica sint, de eis disponere ad Sum-
mum Pontificem maxime pertinet: statuit ergo Sū-
mus Pontifex, ut religionis redditus liberaliter in
sustentandis religiosis expendantur, & ut cum eadē
liberalitate, & omnino gratis religiosi recipiantur,
ut ex eis sustententur: abtulitque consequenter ab
huiusmodi religiosis omne ius petendi aliquid ab
ingredientibus religionem ob sustentationem eo-
rum, quia ipsa bona religionis iam sunt ad hoc mu-
nus destinata. Quapropter, quoties opulētum mo-
nasterium hoc titulo aliquid exigit, titulus est fal-
sus, & fictus. Sicut qui à paupere, quem gratis alere
tenetur, aliquid exigeret pro eius sustentatione, fal-
sum titulum præterderet. Secluso autem hoc titulo,
solum superesse videtur, ut pro ipsa receptione
exigatur, quidquid illo titulo peti videtur, ergo, licet
religiosi hoc petentes dicant se non habere hanc
intentionem, & re vera interius ad hoc conentur:
tamen in facto ipso non possunt hoc euitare, quin
implicite & indirecte id intendant: sicut, licet quis
dicat se non intendere aliquid pro mutuo accipere,
tamen, si aliquid ad suam sustentationem petat ab eo
cui mutuum præbet, quod ille alias dare non tene-
batur, nec ab eo poterat iuste exigere, conuincitur pro
mutuo illud postulare, & vsuram committere. Sic
ergo est in presenti. Propter quod censeo, simpliciter
loquendo, & in conscientia veram esse D. Thomæ
doctrinam, & communem opinionem iuri, & religio-
sa institutioni valde consentaneam.

Ad vsus vero religiosorum respondeo in primis,
quoad religiones virorum attinet, rarum esse inu-
sitatumque, ut ex pacto tacito, vel expresso ita petatur
aliquid in sustentationem, vel subsidium reli-
gionis, ut aliter habitus vel professio denegetur: ex
singularibus autem factis aliquarum personarum

A non debet argumentum sumi. Deinde, cum in hac
re sit opinio diuersitas: fieri potest, ut opinio-
nem Syluestri & Soti secuti, practice bona fide pro-
cedant. Rursus attente considerandum est sæpe fieri
posse, ut, licet monasterium alias diues & locu-
ples habeatur, nihilominus hic & nunc vero neces-
sitas titulo aliquid in sustentationem petat ab eo,
qui ibi cupit admitti, scilicet quia iam habet exple-
tum numerum eorum, quos commodè alere po-
test: vel quia sunt alij quos admittere expedit, & non
possunt aliquid in sustentationem afferre, & omnes
simul sine aliquo subsidio recipere non possunt, vel
quia ita expedit, ut crescant redditus monasterij ad
augendum religiosorum numerum cum conueni-
enti sustentatione. In his enim & similibus casibus
non condemnare huiusmodi petitionem bona
intentione factam. Solum admonere, quod etiam
Soto aduertit; magna prudentie opus esse, ne sequatur
scandalum: & ideo raro & cum magna modera-
tione hoc permittendum esse. Quapropter, quando
multo plus exigitur, quam ad vnus personæ in tali
statu constitutæ sustentationem commodè sufficit,
non video qua ratione, aut titulo id honestari pos-
sit. Vltimo vero addo si quid minus rectum fiat bo-
no zelo, & ex ignorantia etiam culpabili, id satis ef-
fectu excusandum censuram huius Extravagantis,
ut Caietanus, & fere omnes notant, ex proprietate
illius verbi, præsumant, sæpe à nobis ponderata.

C Atque ex his constat, quid dicendum sit de vsu
monialium: quas aliqui exculare volunt quoad do-
tes solo titulo sustentationis, quoad alia vero, quæ
ab eis interdum petuntur vel ad communem vsum
domus, aut Sacrificij, vel ad proprium commodum
singularum personarum solo titulo consuetudinis,
id est, quia non petuntur ex pacto, sed ex quadam
consuetudine. Quod præcipue Armilla significat.
Sed hoc posterius non videtur carere scrupulo: quia
in hac Extravagante dicitur: Ex statuto etiam, seu
consuetudine, quæ corruptela est, potius dicenda: & postea in
prohibitione dicitur, directe, vel indirecte, vel quoquo
modo. Illud etiam de sustentatione, licet regulariter
verum habeat, tamen monasteriis ditioribus potest
scrupulum ingerere. Vnde Soto ait, in illis non sine
scandalo dores exigere, & magis augeat rationem scrupuli,
quod hæc dores indifferenter petantur ab om-
nibus, etiam ab his, quæ non habent unde soluunt,
& quod hac de causa multe priuentur habitu & sta-
tu religionis, ad quam essent idoneæ, & ad monaste-
riis ex redditibus eorum sustentari possent: & aliæ
fortasse recipiantur minus idoneæ, quia dotem per-
soluunt. Dicendum vero est, regulariter loquendo,
satis hoc honestari prædictis titulis: nam rarissime
inueniuntur monasteria monialium, quæ non in-
digeant his subsidiis ad suam sustentationem: &
consuetudo illa etiam post hanc Extravagantem
tolerata, aut potuit contra illam præualere, aut certe
omnia illa ad conuenientem sustentationem reduci
possunt. An vero in particulari, in hoc sit ali-
quis excessus propter speciales circumstantias hu-
ius domus, aut personæ, id Episcoporum, aut Præ-
latorum curæ remittendum est.

Quod vero spectat ad censuram, iam non habet
locum in receptione monialium, etiam si contingat
indebito modo fieri. Refert enim Antoninus tertia
parte, tit. 24. cap. 67. se audiuisset fide dignis Marti-
num Quintum dixisse, se nolle ut moniales incur-
rant aliquam censuram propter ea, quæ ingressu dant
vel recipiunt: quod etiam ait Felinus in dict. c. Quo-
niam, de Simonia. Et Nauarrus refert Innocentium
Octauum declarasse, moniales non incurere hanc
censuram, nisi ob receptionem cum pacto, aut ali-
cuius non idoneæ ob largitionem. Clementem autē
Septimum concessisse, ut moniales nullam simoniæ
pœnam incurrerent propter pacta, & conuentio-
nes,

mes, circa dotes monialium in commodum earum victum, & ex compendio priuilegiorum verb. Moniales, num. ult.

¹⁵ Vltimo tamen aduertendum est nouum ius Concilij Tridentini session. 25. capit. 16. de Reformat. regular. vbi prohibet ne ante processionem, excepto viro, & vestitu nouitii, vel nouitie illius temporis, quo in probatione est, quocumque pretextu a parentibus, vel propinquis, vel curatoribus eius monasterio aliquid ex bonis eius tribuatur. Quamuis autem hoc præcipiat Concilium sub anathematis poena, & ideo graue peccatum sit hoc non seruare, non tamen imponit illam ipso facto incurrendam. Hinc vero colligere licet, tribuere aliquid monasterio, vel monialibus in ipsa professione non pro ipsa, sed pro sustentatione sua, & monialium, & pro solennitate & festiuitate professionis, iuxta consuetum morem, non improbari à Concilio; sed potius supponi vel licitum: nam dum vnum tanquam speciale prohibet, aliud in suo vsu & consuetudine relinquere videtur. Rursus animaduertendum est quod idem Concilium statuit ibidem cap. 3. vt in monasteriis tantum numerus religiosorum admittatur, qui ex redditibus propriis monasteriorum, vel ex consuetis elemosynæ commodè possit sustentari. Per quod, quantum ad monasteria monialium ampliari, vel explicari videtur quod in capite primo, §. Sane, de Statu regular. in §. statum fuerat, quod moniales non plures in monasteriis non medicantium recipiantur, quam ex bonis vel prouentibus monasterij sine penuria valeant sustentari: Concilium enim Tridentinum addidit elemosynas consuetas, vel tacite declarauit inter bona monasterij computari: & sub eisdem bonis vel elemosynis nos comprehendere dicimus dotes, & alia dona, quæ moniales ingredientibus secum afferre solent: ideoque non fieri contra hanc legem, si recipiantur, etiam si ex propriis redditibus bonorum immobilium monasterij sustentari non possint, neceriam fieri contra nostram Extrauagantem, vel alia iura, si ad suppleendam sustentationem huiusmodi subsidia ab illis exigantur.

Tertia excommunicatio contra regulares indebitè ad alias religiones transuentes exponitur.

¹⁶ Tertia excommunicatio etiam Papæ referuata sumitur ex Extrauag. 1. de Regul. In qua Martinus 4. prohibet ne religiosi, Mendicantes ad aliam religionem transeant, excepta Carthusiensis, absque Sedis Apostolicæ licentia speciali: fertque excommunicationis sententiam ipso facto incurrendam, & sibi referuatam tam in recipientes, quam in receptos contra prædictam constitutionem. Circa quam primo aduerto, non esse generalem quoad omnes, sed contra quosdam religiosos ferri. Duplex autem actio in ea ponitur. Vna est transitus ad aliam religionem: & sic tantum fertur contra religiosos professos ordinum Mendicantium, quia solum in fauorem illarum religionum facta est ille constitutio: vt in ipsa dicitur. Extenditur autem ad eos, qui post illam constitutionem editam in numerum mendicantium auctoritate Apostolica ascripti sunt. vt est Societas IESV, iuxta declarationem Pii V. anni, 1571. vbi propterea declarat eisdem priuilegiis indultus, & gratiis fratribus Mendicantibus concessis vti frui potiri, & gaudere debere: constat autem constitutionem huius Extrauagantis esse priuilegium seu indultum quoddam, ad eorum fauorem maxime pertinens. Rursus extenditur in hac religione, non solum ad religiosos solenniter professos, sed etiam ad omnes illos, qui post biennium vota simplicia emisserunt: tum quia dicta Extrauagans generatim loquitur de religiosiis Mendicantibus: omnes autem

¹⁷ dicti sunt vere & proprie religiosi mendicantes. vt satis declarat Pius V. in eadem Bulla, qua vult comprehendere omnes & singulas Societatis personas, & non solum Domos, sed etiam Collegia, & personas eorum dicit vere ac non fide sub religiosis Mendicantibus comprehendere. Et postea vberius, & expressius id declarauit Gregorius XIII. in Constitutionibus editis in fauorem huius religionis anno 1582. & 1584. Tum etiam quia per alios Pontifices id expresse prohibitum fuerat, vt constat ex Bulla Pauli I. I. anni 1549. & ex concessione Pij I. V. confirmata, & promulgata in Bulla Pij V. anno 1565. Inter quas est diueritas, quod Paulus III. non imposuit excommunicationem ipso iure incurrendam, sed facultatem tribuit Societati ad excommunicandum huiusmodi apostatas, & transuentes: vterque autem Pius ipso iure fert hanc censuram contra has personas, cum eadem reservatione, & ex tunc concessit communicationem omnium fauorum religiosorum Mendicantium eisdem personis Societatis. Vnde ex tunc etiam cepit excommunicatio iuris communis ad omnes illas extendi, cum ampliationibus tamen ibi adiectis, & statim explicandis.

Alia actio, ob quam hæc censura incurritur, est receptio, ita vt religiosi recipientes alium Mendicantem sic transeuntem, & deserentem suum ordinem, eandem excommunicationem incurrant. Sub hoc tamen ordine comprehenduntur solum religiosi, qui in illa Extrauagant. numerantur, nempe S. Benedicti, Cisterciensis, Camaldulensis, Vallu vmbrosæ, Canonorum regularium S. Augustini, vel aliorum Monasticorum ordinum, semper enim fit relatio in dicta Extrauagant. ad huiusmodi ordines. Quapropter, si transitus fiat ab vno ordine Mendicantium ad alium ex vi huius iuris nec transeuntes, nec recipientes excommunicationem incurrunt. Dico autem ex vi huius iuris, quia ex particularibus concessionibus factis singulis religionibus fieri potest, vt incurratur censura: qualis est illa, quam referunt Armilla Excommunicatione 67. & alii, fecisse Clementem Papam Ordini Prædicatorum, excommunicando religiosos ordinis Minorum, qui receperint Dominicanos volentes ad ipsos transire sine expressa licentia Summi Pontificis, vel suorum Superiorum. Per quod indultum non dicuntur excommunicati transeuntes, sed tantum recipientes: nec fit mentio reservationis talis censuræ. At vero in Societate per dictam concessionem Pii IV. & V. extensa est hæc censura referuata tam ex parte transeuntium quam recipientium respectu omnium ordinum, etiam Minorum, vel aliorum Mendicantium, excepto solum ordine Carthusiensis.

Circa exceptionem autem, quæ in dicta Extrauagant. additur, scilicet, Nisi ex licentia speciali Sedis Apostolicæ, quidam declarant necessarium esse, vt in tali licentia fiat expressa mentio tam religiosi transeuntis, quam religionis ad quam transit, quam etiam huius constitutionis Martini, quæ per talem licentiam quodammodo quoad illud factum relaxatur. Quam conditionem ponit D. Antoninus 3. part. tit. 16. capit. 4. §. 4. in fine, & Armilla supra refert expressam esse à Clemente in indulto Prædicatoribus concessio, vnde ad illo vtendum seruanda erit. Tamen in præfenti, quia non inuenio illam in hoc textu, & ideo nec necessariam esse censeo, sed satis esse, licentiam specialem Sedis Apostolicæ: hæc enim sunt tantum verba textus. Vt sit autem specialis, maxime requiritur nominatio personæ cui facultas conceditur, vt per se constat: & videtur etiam necessaria, ut nominetur sub nomine religiosi talis religionis à qua fit transitus, quia ex hac parte maxime fit dispensatio, eique quodammodo per talem licentiam derogatur, ideoque eius expressio maxime necessaria est. Alterius vero religionis ad quam

Secunda pars eiusdem Extrauagantis, quæ est de recipientibus sic transeuntibus, quos comprehendat.

Qualis licentia necessaria sit vt huius Extrauagantis tenor seruetur.

Anton. Armilla.

futurus est transitus, satis est siue speciatim, siue sub communi aliqua ratione mentio fiat; quia huiusmodi licentia satis specialis est.

¹⁹ *Sufficiatne licentia Prælati religionis derelinquenda.*
Quæri vero hic potest, an sufficiat licentia Prælati illius religionis, quam transiturus cupit relinquere. Respondeo ex vi iuris communis non sufficere; quia in hac Extrau. solum excipitur specialis licentia Sedis Apostolicæ: exceptio enim firmat generalē regulam in cōtrarium. Dico autem, ex iure communi, quia iure, & priuilegio speciali aliud contingere potest, vt in prædicta concessione Pij IV. & V. dicitur, nullum de Societate posse transire ad aliam religionem excepta Carthusianorum absq̃ expressa superioris licentia ad id ab eo specialiter obtenta. Ibi autem non dicitur hanc licentiam sufficere sine indulto Romani Pontificis, sed solum videtur requiri vt tale indultum rite & valide impetrari possit, quia sine tali licentia subreptitium esse ibidem declaratur. Nihilominus tamen, licet solum videtur requiri ibi exprimitur, ex vi prioris concessionis Pauli III. sufficit solius superioris licentia, quia sub distinctione dicitur, Nisi de expressis ipsius Præpositi, aut dictæ Sedis licentia, quod postea Gregorius XIII. in concessione anni 1582. confirmauit, & declarauit, etiam in solenniter professis facultatem Præpositi generalis sufficere. Vultque vt quoad hanc facultatem non possent aliæ religionis per viam communicationis ea concessione vt in quo manifeste supponit seclusa huiusmodi speciali gratia Sedis Apostolicæ, licentiam superioris non sufficere.

²⁰ *Licetne mendicanti à religione eiectis sine Papæ licentia religionem ingredi monachalem.*
Ex quo etiam facile soluitur dubiū, quod D. Anton. proponit, an religiosus ordinis mendicantis ab illa eiectus, & habitu priuatus propter suas culpas, hoc ipso valeat absque alia facultate Sedis Apostolicæ ad quemcunque ordinem monachalem transire. Respondetque affirmatiue: & dicit fuisse petitionem consilium, quia ille non est cogendus in seculo remanere: ergo, si à sua religione eiectus, liberū ei erit ad quancunque aliam transire. Sed oppositū verius esse existimo: idque in primis colligo ex Gregor. VIII. in Bulla quæ incipit, Cum alias felicis recordationis, &c. nam specialiter concedit Generali Societatis vt professus à Societate eiectus possit de illius licentia ad alium ordinem transire: & hanc facultatem non vult communicare aliis: ergo supponit, & esse necessariam aliquam licentiam, etiam in professo semel eiecto, & hanc non posse dare superiorem religionis sine Sedis Apostolicæ autoritate. Præterea ex hac Extrau. hoc colligitur, quia prohibitio est generalis, & exceptio est vnica, scilicet licentia Sedis Apostolicæ: professus autem quantumuis à religione eiectus, vere religiosus talis religionis pertinet: ergo comprehenditur sub illa prohibitione cum eadem vnica exceptione. Et confirmatur, quia alias possent facile superiores religionum hac via aperire transitum ad alias religiones in fraudem huius Extrauagantis. Denique adiungitur ratio, quia professus etiam propter crimina sit eiectus, semper manet tali religioni subiectus, ita vt reuocatus redire teneatur: ergo non potest sua autoritate aliam religionem profiteri: nec Superior religionis potest eam facultatem concedere, quasi cedendo iuri totius religionis, quia Summus Pontifex hoc sibi referuauit. Neque est inconueniens quod ille sic dimissus in seculo maneat sine habitu religionis in penam suorum criminum, donec mereatur misericordiā obtinere. Præsertim quia potest arctiorem, vel æqualem religionem mendicantium ingredi.

²¹ *De absolute tione ab hac censura.*
Vltimo circa obseruationem huius excommunicationis aduertendum est, de iure communi integre seruandam esse, vt verba eius præ se ferunt cū moderationibus communibus aliis casibus referuatis. De iure autem speciali concessum est Societati à Pio V. & V. supra citatis vt superior eius possit ab hac censura absolueri: quæ concessio nō limitatur

A tantum ad censuram, quam incurrit religiosus apostata, sed absolute conceditur, & ideo etiam extenditur ad eam, quam contrahunt recipientes huiusmodi apostatas.

Excommunicatio contra simoniacos exponitur.

²² *Extrava. de Sim. l. p. 1. text.*
Quartæ excommunicatio sumitur ex Extrauagant. 2. de Simonia inter communes, vbi Paulus II. excommunicationem referuatam profertur eos, qui simoniæ vitium committunt. In qua constitutione primo obseruandum est, prius in ea renouari omnes censuras excommunicationis, suspensionis, & interdicti antea latas in antiquioribus iuribus contra simoniacos, & extendi ad omnes ordines personarum cuiuscunque dignitatis existant, quæ ibi fule numerantur: additurque eas ipso facto incurri. Vbi dubitari potest, an ex vi illius decreti incurrantur tales censure ipso facto, etiam si in antiquioribus iuribus essent tantum ferendæ. Videtur enim hanc vim habere illa verba, Quas ipso facto eos incurrere volumus. Nihilominus oppositum affirmandum est; illa enim verba non sunt ad institutum omnium novum quoad talem penam, vel modum eius, sed tantum ad confirmandum antiquum, vt manifeste constat, tum ex verbis sequentibus, Confirmantes, & innovantes, &c. tum ex precedentibus, in quibus loquitur potifex de sententiis censurarum latas à suis prædecessoribus: nō dicitur autē sententia lata ex vi iuris, nisi quando imponitur censura ipso facto incurrēda: tum denique, quia in speciali casu ordinis simoniace suscepti, in quo antiqua iura non imponebant suspensionem ipso iure, quoniam Papa voluit eam imponere, id specialiter expressit: ergo in reliquis nihil huiusmodi addidit, ergo in illa prima parte nulla est excommunicatio ipso iure lata. Quid autem in antiquioribus iuribus statutum sit postea videbimus. In secundam partem illius textus, seu verbi Per electionis, non fertur censura, sed irritæ sunt dispositiones omnes Ecclesiasticæ simoniacæ factæ.

²³ *Extrava. de Sim. l. p. 1. text.*
Tandem in tercio, verbi Statuentes, excommunicantur omnes quacunque dignitate præditi, qui quomodolibet dando, vel recipiendo, simoniam commiserint, aut quod illa fiat mediatorum extiterint, seu procurauerint, cum referuatione ad Summum Pontificem. In qua censura solum est aduertendum, quoad personas esse vniuersalissimam, ita vt Reges, & Cardinales comprehendat; quoad actiones vero propter quas incurrunt, quatuor esse quæ ibi exprimitur, scilicet, dare, recipere, intercedere per modum mediatoris ad contrahendum, & procurare illum. Declarandum vero superest, an hæc censura sit generalis etiam ex parte simoniæ quoad materiam eius, id est, in quacunque re committatur: item an sit generalis ex parte modi, id est, siue realis, siue mentalis sit, &c.

²⁴ *De utriusque communiæ, simoniæ, & excom. l. p. 1. text.*
In priori punct. Caiet. ca. 72. de excom. explicans aliam Extrauaga. Martini V. in Conc. Constantiens. sess. 24. vbi similis excommunicatio fertur, quænis non cum referuatione, & hanc nostram obiter attingens, ait, solum incurri hanc censuram propter simoniā in ordinatione, vel beneficio, quod intelligitur etiam quodlibet munus spiritualis regimini, vt est officium Prælati religionis. Quæ sequitur etiam Nauarrus numero 116. & vterque dicit esse communem interpretationem: & sine dubio est communi vsu recepta. Quod satis esset ad intelligendum penam cum hac moderatione, nam consuetudo non solum est optima legum interpret, sed etiam potest esse moderatrix, etiam si verba legis generaliora appareant, vt in præfenti esse videtur illa Qui quomodolibet dando, vel recipiendo simoniam commiserint: hæc enim verba nullam certam materiam limitant: & signum illud, quomodolibet, vniuersalissimum.

num est. Propter quam fortasse causam Soto lib. 9. A
de iust. q. 3. art. 2. generatim loquens de simonia, ait
vnam ex penis propter simoniam impositam, esse
excommunicationem Papalem, quæ ipso facto in-
curritur: quam censuram dicit esse latam in c. Repe-
riuntur, l. q. 1. & ab Eugenio, Martino, & Paulo Pon-
tificibus. Sed in tota illa q. 1. nulla excomm. Papalis
fertur, imo nec suspensio quæ ipso iure incurritur
propter hoc crimen, vt infra suo loco dicemus. Ex-
trauagans autem illa Eugenij, quæ incipit. *Damnabi-*
le, vt ipse Sot. refert, nec in corpore iuris est, nec in-
ter acta Eugenij IV. in 4. tomo. Conciliorum inue-
nitur: & ideo, licet aliquando fortasse fuerit non est
recepta, neque in vfu: & forte in sensu non differe-
bat à constitutione Martini V. vt ipse etiam Soto in-
sinuat, ex dictis autem Extrauag. Pauli, & Martini
solum possunt citata verba afferri, quæ specie qui-
dem sunt apparentia. Nihilominus tamen limitan-
da videntur iuxta præcedentia: nam proxime dictū
fuerat. *Per electiones, postulationes, confirmationes, pro-*
visiones, seu quasvis alias dispositiones simoniace factas
nullum in eis acquiri in Ecclesiis, monasteriis, dignitatibus,
personatibus, officiis Ecclesiasticis, & quibusvis beneficiis,
sed vniuersum omnia carere: & statim subditur, Statuen-
tes quod omnes qui quomodolibet, &c. ergo hæc verba
intelligenda sunt iuxta materiā proximē subiectam
quod apertius colligitur ex decreto Martini V. in
quo eadem secunda clausula fere eisdem verbis ha-
betur: & postea solum subiungitur, *Statuentes insu-*
per, quod dantes & recipientes ipso facto sententiam excom-
municationis incurrunt: neq. amplius explicat in quo,
vel ad quid dare debeant, vel recipere: intelligit ergo
in provisionibus ad officia, vel beneficia supra nu-
merata: idem est ergo sensus Pauli, qui hanc consti-
tutionem in hac parte ex Martino sumpsit: solumq.
eam ampliauit quoad reservationem, & alios mo-
dos concurrenti, de eadem tamen sententia locu-
tus est: tandem facit, quod idem Sixtus & Paulus in
Extra. Esi dominici, l. 1. & 2. de Peni. & remis. solum
simoniam in ordine, & beneficio numerant, inter
casus Papæ reservatos.

25
Dices, iuxta ea quæ in textu numerantur, exclu-
dendam esse simoniam in ordine, ita vt solum pro-
pter simoniam in officio, vel beneficio incurritur
hæc censure: quia ibi duplex fertur poena, scilicet sus-
pensionis, & excommunicationis, & prior fertur in
prima clausula contra simoniace ordinatos, & ibi
videtur finire sermo de illis: altera ergo excommu-
nicationis censura pertinetur videretur ad alios simo-
niacos in beneficio, de quibus proximus sermo præ-
cesserat, vnde ad eos tantum videntur referenda om-
nia verba in tertia clausula posita. Sed nihilomi-
nus communiter Doctores intelligunt hanc excom-
municationem cadere in vtramque simoniam, &
clausulam præcedentem: ita vt dantes, & recipien-
tes intelligantur siue ad ordinem, siue ad beneficiū
conferendum, aut obtinendum, nam sicut in prima
clausula suspensio fertur contra simoniace ordina-
tos, ita in secunda fertur non solum suspensio, sed
etiam priuatio talis officij vel beneficij sic adepti, &
proventuum eius ipso iure: postea vero generalibus
verbis fertur excommunicatio, quæ totam materi-
am præcedentem comprehendit.

26
Propter quā
simoniam ex-
comm. hæc in-
curritur.
Circa aliud punctum longa occurrebat disputa-
tio de simonia mentali, conuentionali, & reali: sed
quia in proprium locum hæc referamus, ideo nūc
supponimus, hanc censuram solum incurri per si-
moniam realem consummatam, ex illo principio
generali supra posito, huiusmodi leges penales pun-
nientes actum intelligi deberet de actu perfecto, &
consummato in sua specie, quia sunt stricte interpre-
tandæ, quando ipsemet aliud nō declarat in præ-
fenti autem sola simonia realis est consummata, &
perfecta in sua specie. Acipit ita docet Nauar. supra &
aliis locis, quæ ipse refert, in quibus etiam alios au-

tores allegat. Addendum vero est ex Syluest. verb.
Simonia, q. 9. si simonia realis sit, sufficere ad hanc cē-
surā, etiā occultissima sit, quia lex hæc nihil distin-
guit inter occultā, & publicā: censura autē quæ ipso
iure fertur, etiam propter occultissimū crimen cō-
trahit, dūmodo externū sit. Sed quid, si beneficium
per simoniam datum sit ignorante eo cui datur, qui
postea nolit illū resignare, an per hoc incidat in
hanc excommunicationem. Respondetur, nō incidere,
quia, licet in eo peccet, non tamen per simoniam cul-
pam: vnde non incurrit hanc censuram; neque ali-
bi etiam lata legitur cōtra eum, de qua re videri po-
test Conar. in regul. Peccatum, 2. p. §. 3. art. 7.

27
Vltimo, in quarta parte illius text. additur præce-
ptū in virtute sanctæ obedientie denunciandi Sū-
mo Pontifici huiusmodi simoniacos: additurq. vt
huiusmodi scientes tale delictū, & nō denunciantes
absolui non valeant, donec prædicta denuncient.
Non est tamen sermo de absolutione ab excommu-
nicatione; nulla enim excommunicatio ibi fertur cō-
tra huiusmodi non denunciantes, sed est sermo de
absolutione à culpa, per modum cuiusdam reſerua-
tionis, vel potius est ad explicandam vim illius præ-
cepti, quod semper obligat donec implicatur, & ideo
qui illud non implet cū possit, & debeat indisposi-
tus est vt absoluitur. Addit vero Nauarrus supra ex
Syluestro & Antonio præceptum hoc non obligare
alios quam curiales Romanos, quia quoad hæc par-
tem non est aliter illa constituto recepta. Respectu
vero illorum hæc lex obligat in vtraque simonia or-
dinis, & beneficii, & in illa sola.

*Excommunicatio contra male absoluentes à casibus
Papæ reservatis exponitur.*

28
Quinta excommunicatio sumi potest ex Extrauag.
Qgant. Esi dominici. l. secund. de penit. & remis. vbi
Sixtus Quartus, excommunicationem suæ Sedi re-
seruatam proferit in eos, qui tentant absoluere à
quibusdam casibus specialiter Papæ reservatis,
quos ibi numerat: quibus etiam generaliter adiun-
git casus Bullæ Cœnæ, vultque eos semper intelligi
exceptos in facultatibus datis ad absoluendum ple-
narie, etiam cum clausula generali de casibus Papæ
reservatis & votorum commutatione, iocoque
excommunicat eos, qui prætextu talium facultatū
à dictis casibus exceptis, seu specialioribus absoluūt
vel commutat quinque vota specialiter Papæ re-
seruata, scilicet religionis, castitatis, peregrinationis
Hierosolymitanæ, Compositellanæ, ac Romanæ.
Obseruare tamen oportet, hanc censuram solum
ferri in eos, qui hæc faciunt prætextu facultatum
generalium, ab ipso met Sixto Quarto concessarum.
Quod constat ex illis verbis. *Per nos, vel auctoritate*
nostra concessarum tam verbo, quam scriptis: & infra se-
mel & iterum dicitur, Prætextu huiusmodi facultatum
concessarum à nobis verbo, vel literis absoluere, &c. Nec
refert, quod addit, *& quas concedi quomodolibet con-*
tinget postea: subintelligendum enim est pronomen
à nobis, quod immediate, præcesserat; semper enim
loquitur de suis facultatibus, vel iam concessis, vel
concedendis. Atque ita intelligunt Doctores fla-
tim citandi. Quocirca iam hoc tempore rarissime
potest hæc excommunicatio contrahi, scilicet si
aliquis adhuc conseruauit aliquod priuilegium Si-
xti Quarti suis antecessoribus concessum in perpet-
uum, vel vsque ad certum successioneis gradum,
in quo priuilegio talis clausula generalis contineretur,
& virtute illius absoluitur, vel dispensetur in
dictis casibus, nam tunc absoluens eo prætextu, in-
curteret hunc canonem, quia directè ageret contra
illum.

29
At vero extra hunc prætextū & rarissimū casum,
nullam inueniē nūc excommunicationem latā & re-
seruatā Papæ cōtra huiusmodi absoluentes in dictis
casibus

casibus, aut commutantes, seu dispensantes prædicta vota. Vnde circa absolventes à casibus Cœnæ Domini seruandum est, quod circa finem expositionis illius Bullæ diximus, nimirum ibi latam esse contra eos excommunicationem ipso facto incurrendam, non tamen reservatam Papæ. Quoad alios vero casus, & quoad vota ibi numerata, iuxta formam facultatum, quæ à Sede Apostolica emanauerit, iudicandum esse de potestate absolventi in illis, vel commutandi talia vota: non est tamen lata specialis censura contra eos quilegitima potestate, aut facultate absolunt, aut commutant. Et ita intellexisse videtur hanc Extrauagantem, Angel. verb. *Excommunicatio*. 5. casu 31. clarius, & fusius Syluest. verb. *Excommunicatio*. 7. numer. 77. excommunicatione 32. Soto distinct. 22. quæstion. 2. artic. 3. circa finem, & Nauar. in Summa cap. 12. numero 75, & cap. 27. numero 74. & 105.

Aug.
Syluest.
Soto.
Nauar.

Excommunicatio contra affirmantes esse hæresim, aut peccatum asserere Beatissimam Virginem esse conceptam sine peccato originali, aut è conuerso.

³⁰ **S**exta excommunicatio sumitur ex Extrauag. *Græue nimis*. de Reliquiis, & veneratione sanctorum, in qua Sixtus IV. excommunicationem ipso iure latam, sibi que reservatam profert in eos, qui affirmare præsumunt eos qui credunt, aut tenent beatissimam Virginem ab originali peccato fuisse præseruatam: propterea alicuius hæresis labe pollutos fore, vel mortaliter peccare, vel etiam eos qui officium Conceptionis celebrant, vel conciones audiunt illorum, qui eam sine macula peccati conceptam esse prædicant, alicuius peccati reatum incurrere: atque etiam in eos, qui huiusmodi assertiones (quas ibi ut falsas, & erroneas damnat) veras esse, vel libros illos continentes ut vero, legere, tenere, vel habere postquam de dicta Extrauaganti notitiam habuerint, ausu temerario præsumperint. Idem contra eos, qui contrariam opinionem tenentes, scilicet Beatam Virginem cum peccato originali fuisse conceptam, hæresim primo, vel peccatum incurrere mortale ausu fuerint asserere. Quam constitutionem confirmavit Concil. Trid. sess. 5. de cr. de peccato originali: & postea Pius V. in motu proprio de hac re, quæ incipit. *Super speculum*. ubi nonnulla alia prohibet, quæ hic non continentur. Tamen, quia à nobis alibi tacta sunt, & in eis excommunicationis censura non adiungitur, illa omitterimus. Est ergo censura hæc generalis quoad omnes personas aliquid ex prædictis committentes. Nam, licet occasio ferendi illam legem fuerit quidam prædicatorum abusus, ut in principio eius dicitur, tamen ipse non est tantum lata contra prædicatores verbi Dei, qui in sermonibus ad populum hæc committunt, sed etiam contra quoscunque alios, quolibet alio modo id facientes. Hæc enim vere sunt generalia verba illius legis.

³¹
Actiones in hac Extrauag. prohibita.

Actiones vero ibi prohibita, quarum quælibet ad hanc excommunicationem incurrendam sufficit, variæ sunt. Circa opinionem asserentem Virginem sine originali peccato conceptam fuisse, hæc prohibentur. Primo affirmare esse hæresim hoc credere, vel tenere: secundo affirmare esse peccatum mortale id credere, vel tenere: tertio affirmare esse aliquod peccatum Conceptionis officium celebrare, aut conciones eorum, qui eam immaculatam prædicant, audire. Vbi consideranda est differentia inter secundam actionem & hanc tertiam: in illa enim requiritur, ut quis asserat esse peccatum mortale: vnde, si quis diceret esse veniale, opinari Beatam Virginem fuisse conceptam sine peccato, licet male faceret, non incurreret hanc censuram: quod pari modo obseruandum est in sexta. At vero in tertia absolute dicitur, *aliquid peccatum*, & non ar-

A statum ad mortale: & ideo qui dicunt esse peccatum veniale celebrare hoc festum Conceptionis, hanc censuram incurrerent. Quarto affirmare prædictas assertiones veras esse: sed hoc fere coincidit cum præcedentibus, quia perinde est affirmare aliquid esse verum, aut simpliciter affirmare illud. Quinto libros talem doctrinam continentes pro veris legere, tenere, vel habere. Pro altera vero opinione solum ponitur affirmare, hæresim vel mortale peccatum incurrere eum, qui docet, aut affirmat Beatam Virginem in originali peccato fuisse conceptam. De aliis vero membris non fit mentio; & ideo dubitari potest, an excommunicatio prout in hac posteriori parte fertur, extendenda sit ad omnes actiones, quæ in priori parte numerantur. Et in primis de celebratione festi clarum est, neminem celebrare Conceptionem Virginis, eo quod fuerit originali peccato maculata; nam illud non potest esse obiectum, vel ratio celebritatis, vnde qui diceret impium esse sub hac ratione celebrare Conceptionem, nihil peccaret, sed verissimum diceret. Potest enim celebrari dies Conceptionis, etiam si quis opinetur in ipsa Conceptione non caruisse Virginem macula peccati, non tamen eo titulo celebrando illum diem, sed quia in eo sanctificata fuit Virgo ab illa macula, vel quia ipsa procreatio talis personæ, ut fuit à Deo etiam quoad naturam, fuit magnum beneficium Dei omnibus collatum; hoc enim modo, & sensu celebrare festum illud non est peccatum.

C Sed quæret aliquis, si quis circa hoc diceret oppositum, scilicet peccare eos qui prædicto sensu, seu existimatione Conceptionem celebrant, an committat contra hanc Extrauagantem, & censuram incurrant. Non deerunt enim qui hoc asserunt, quia Sixtus Quartus excommunicat omnes qui affirmant peccare celebrantes Conceptionem. Sed nihilominus dicendum est ex vi huius clausulæ, ac per se non incurrere hanc censuram, quia Sixtus loquitur de his qui celebrant officium immaculatæ Conceptionis; nam de hoc tantum in principio fecit mentionem, & postea dicit: *huiusmodi officium celebrantes*: solum ergo fert censuram contra eos qui peccati damnant celebrantes hanc Conceptionem ut immaculatam. De his vero qui peccati damnauerint alios, qui celebrant Conceptionem maculatam quibus non ut talis, sed sub alijs titulis, nihil hic dicitur, & ideo ex vi huius assertionis non incurritur hæc censura. Dico autem, *per se*, & *ex vi huius*: quia si quis velit indirecte, vel inuoluntate & implicite affirmare, peccare eos, qui sentiunt de Conceptione Virginis, ex hoc capite possent incurrere hanc censuram. Veruntamen hoc per se, & intrinsece necessario non sequitur, nam posset quis cogitare, quamuis non sit peccatum, credere Virginem fuisse conceptam cum originali culpa, nihilominus esse peccatum cum tali opinione, & existimatione de Virgine, Conceptionem eius colere, & celebrare: quod licet falso & imprudenter dictum esset, non tamen inuenitur hic prohibitum, neque hac censura puniuntur.

E Idem fere est de quarta actione, si quis affirmaret peccare eos, qui audiunt concionatores prædicantes Beatam Virginem fuisse conceptam cum peccato originali: hoc enim, esto, sit falsum, & improbe dictum, tamen hic non est prohibitum, neque punitum: & ideo quia ita loqueretur, sine dubio hanc censuram non incurreret, quamuis alia correctione dignus esset. Denique simile est de actione legendi, vel tenendi libros continentes doctrinam hic prohibitam circa illam sententiam, quæ affirmat, Virginem fuisse conceptam cum peccato originali, id est, in quibus scriptum sit esse peccatum, vel hæresim, credere Beatam Virginem habuisse in Conceptione originale peccatum: nam de his libris nihil

nihil hic dicitur, neque eos damnat Sixtus, neque prohibet eos tenere, aut legere ut veros; neque illam doctrinam damnat ut erroneam, sed solum prohibet eam asserere. Qui ergo post illam Extravagantem talem librum scriberet, ipse incurreret in hanc censuram; quia qui scribit librum, asserit quod in eo scribit: non enim agimus de eo, qui materialiter scribit, sed de eo, qui formaliter ut author illius doctrinæ. Qui autem talem librum apud se tenuerit, vel eum legerit etiam ut verum, non incurreret; quia hæc non sunt hic prohibita: imo nec credere doctrinam talis libri esse veram, sed solum eam asserere.

Hic vero dubitabit aliquis circa alteram partem, si quis apud se retineat, & legat libros continentes doctrinam hic prohibitam contra immaculatam Virginis Conceptionem, scilicet esse peccatum, aut hæresim illam credere, asserere, aut celebrare: si non legat illos ut veros in hac parte, neque ad hunc finem eos teneat, sed vel propter alia vitia, vel ut eos in ea parte impugnet, vel recreationis causa, an excusetur ab hac censura incurrenda. Respondetur, de legente illo modo certum est non incurrere; quia in textu expresse dicitur, aut dictos libros pro veris legere: qui ergo non pro veris, sed pro falsis, aut impertinentibus legit, non agit contra hanc legem. De alio vero actu habendi, seu tenendi potest esse nonnulla ratio dubitandi, quia illa verba videntur magis absolute in textu poni. Nihilominus tamen existimo particulam illam pro veris, cum omnibus illis prioribus coniungendam esse; & ideo idem esse de omnibus iudicium: verba enim textus sunt, Aut dictos libros pro veris legere, tenere, vel habere. Vbi etiam aduerto, hic non esse prohibitum credere, aut tenere dictam doctrinam esse veram, tum quia non est damnata ut hæretica: tum etiam quia illud spectat ad actum mere interiore: sed prohibetur illa doctrina ut prodians in actum exteriori; & consequenter etiam prohibetur illi actus exteriores, qui ad illam confirmandam ordinantur, ut sunt legere, vel tenere, tales libros ut veros: quia cum illa doctrina reiiciatur, saltem ut erronea, merito præcluduntur viæ, quibus diffundi possit.

In quo etiam sunt aduertenda verba, quibus fertur hæc prohibitio, & censura, scilicet: Qui asserere præsumpsit ausu temerario, & postquam de presentibus scientiam habuerit. Nam ex eis colligitur non incurrere hanc censuram, qui ex ignorantia huius Extravagantis per quandam simplicitatem aliquid eorum fecerit, quæ in ea prohibeantur, ut notantur Caietanus cap. 72. de excomm. & Nauarrus cap. 27. numero 107. & alij. Quæret vero tandem aliquis, si quis assereret aliquid eorum, quæ hic prohibentur: non quia ita interius sentiat, sed solum exterius in aliorum offensionem, vel ut aliis placeat, an incurrat hanc censuram: videri enim potest non incurrere, quia est actus imperfectus, sicut alias dici solet de hæretico pure externo. Mihi tamen videtur illum incurrere, quia hæc lex non punit peccatum hæresis, vel aliud simile, sed ipsam assertionem exteriori, seu prædicationem: in quo perfecta est transgressio per actum exteriori, quicquid interius sentiat. Præterea hæc lex specialiter addit illam particulam, pro veris, tantum in actionibus legendi, vel retinendi libros, assertionem vero talis doctrinæ absolute, & simpliciter prohibet: ergo qui eam exterius asserit, licet interius non sentiat esse veram, nihilominus incurrit. Tandem ex fine illius legis hoc colligi potest, qui fuit vitare scandalum: hoc autem ex assertionem exteriori generatur etiam si interior credulitas deficiat.

Septima excommunicatio referuata est à Bonifacio VIII. in Extravaganti 1. de Sententia excomm. & postea innouata est, & aucta à Gregorio XIII. in Extravaganti ab ipso, quæ est 23. inter constitutio-

nes eius: & lata est contra eos, qui in Romana Curia in negotiis tam gratiæ, quam iustitiæ dant aliquid, vel promittunt, ut quod prædunt, obtineant: comprehenditque tam dantes, quam recipientes, vel quoquo modo intercedentes dando fauorem, auxilium, &c. Circa quam constitutionem integrum confecit opus Doctor Nauarrus, habetur in tomo secundo, suorum operum, & ob eam rem à maiori explicatione illius constitutionis hic abstinemus, & præfertim, quia non est vniuersalis, sed specialiter ad Romanam Curiam pertinet: nec possemus eam sine longiori digressionem pertractare.

Octaua addi posset ex Extravaganti, Saluator, de Præbendis inter communes. Sed illius tractationem omitto: pertinet enim solum ad specialem Ecclesiam Tolosanam, & eadem ratione de suspensio- ne, & interdicto, quæ ibi simul (quanquam respectu diuersorum) cum proportionem feruntur; nihil amplius in hoc opere dicam. Et hæc sufficiunt, quibus addi possunt quæ adnotauimus in 2. tomo, 3. parte, disputatione 3. sectione 4.

SECTIO VI.

Quæ excommunicationes ipso iure latae, & Papæ referuatae extra corpus Iuris habeantur.

Proximum esset legentibus, & mihi valde onerosum, excommunicationes omnes congerere, quæ à variis Pontificibus per sua diplomata, aut Motus proprios, vel constitutiones, aut Extravagantes, latae sunt: nec quidem esset admodum utile, quia multæ ex eis ad Ecclesiam totam non pertinent, sed ad speciales casus, congregationes, vel nationes: alia vero vel reuocatae sunt, vel non sunt in vfu: & ideo tam hic, quam in sequenti disputatione solas eas indicabo, quæ comuni vsui esse possunt, vel ad tollenda dubia, aut falsos aliquos timores, vel certe ut sufficiens noticia habeatur earum excommunicationum, quæ communiter in praxi habentur.

Prima ergo sumi potest ex Concilio Lateranensi sub Leone X. sess. 5. vbi legitur constitutio Iulij II. Cum tam diuino, lata contra eos, qui per simoniam post mortem vnius Pontificis in successorem eius eligi procurant: in qua prius multa de irratione talis electionis, & de punitione talis simonie statuit: quæ ad præsentem tractatum non spectant, quia in ea parte nulla censura imponitur. Videantur Doctores in capit. Licet, de Electione: & Victoria, relect. de simonia, num. 5. Deinde præcipit omnibus Cardinalibus, qui pro tempore erunt, ne contra ibi statuta, vel aliquid eorum statuere, disponere, ordinare, vel aliquo modo facere, seu assentire præsumant quocunque exquisito colore, vel causa sub pena excommunicationis lata sententia, quam ipso facto incurrant: & à qua non nisi per Romanum Pontificem canonice electum absolui possint, nisi in mortis articulo. Quæ constitutio recepta, & approbata fuit in eodem Concilio; & est facilis, quia verba satis per se clara sunt. Solum est ponderandum cum Caietano, cap. 24. hanc censuram tantum ferri contra Cardinales, qui hæc faciunt tempore vacantis Sedis: vnde si viuente Pontifice similia fiant, non est locus huic censuræ: ita enim in ipsa lege satis expressum est, fortasse quia viuente Pontifice non erat tanta necessitas; tum quia eo tempore non vrget occasio, tum etiam quia ad ipsum incumbit cura hæc corrigendi.

Secunda excommunicatio sumitur ex quadam Extravaganti Pauli II. Cum in omnibus, ferturque contra Commissarios, & Delegatos Sedis Apostolicæ circa causas alienationis rerum Ecclesiasticarum,

Prima excommunicatio contra Cardinales, qui per simoniam procurant electionem Pontificem. Iulij II. con. stat. 2. Vid.

Caiet.

Secunda excommunicatio ex Pauli II. constitut.